

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHold

Siste forestilling / Henriksens hermeneutiske havari / Prestetjeneste og ordinasjon / Sionisme og landløfter / Ny ordning og ny ledelsesstruktur i kirken / Fra bispedømmerådene og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

2. pinsedag – Øystein I. Larsen

Treenighetssøndag – Dag Øivind Østereng

Sankthans (Jonsok) – Astrid Sætrang Morvik

Det er en lang tradisjon for at kirkens tjeneste ved gravferd er kontekstuell i tilspisset forstand, på en slik måte at avdødes biografi og relasjoner gjenspeiles, både i seremoniens minnedel og indirekte i salmevalg og forkynnelse.

Siste forestilling

”Handlingen gravferd er fellesskapets siste tjeneste overfor sine medlemmer.” Slik innledes gudstjenestebokens alminnelige bestemmelser for gravferd. Med jevne mellomrom blir

dette fellesskapets siste tjeneste satt under debatt, gjerne i forbindelse med et dødsfall av offentlig interesse, sist ved Wenche Foss’ gravferd fra Oslo Domkirke. Stadig flere gravferder

utformes i tråd med avdødes individualitet, og dette gjelder ikke minst når kjente og offentlige personer dør. Det er i seg selv ikke et problem at gravferden har et personlig preg. Det er en lang tradisjon for at kirkens tjeneste ved gravferd er kontekstuell i tilspisset forstand, på en slik måte at avdødes biografi og relasjoner gjenspeiles, både i seremoniens minnedel og indirekte i salmevalg og forkynnelse. Problemet kan oppstå når kryssende hensyn møter hverandre på måter som er vanskelig å forene. Det er særlig på to områder vi kan oppleve slike kryssende hensyn. Det ene er der pårørendes ønsker om en individuelt regissert gravferd bryter med eller nedtoner gravferdens gudstjenestelige karakter. Denne problemstillingen er blitt tematisert i kirkelig praksis i mange år. Det andre, og litt ferskere konfliktområdet, kommer til uttrykk der avdøde selv har gitt så sterke føringer for sin egen gravferd at både kirkens muligheter og pårørendes egne ønsker og behov kan komme i klemme.

Det er kirkens lokale prester og organister som er ekspertene på dette området. Det er også de som må leve med de stadige dilemma på lokalplanet. Min erfaring er at den lokale kirke i all hovedsak makter å kombinere troskap mot liturgien med en utstrakt fleksibilitet i forhold til pårørendes ønsker. Det er mange gode grunner til å strekke seg langt for å være imøtekommende. Hvis frontene blir steile, kommer kirken i en umulig kommunikasjonssituasjon. Da hjelper det ikke at liturgien er bærende og gjennomtenkt, og at prest og organist utfører sine tjenester med dyktighet. Reell formidling er avhengig av tillitt og en etablert emosjonell kontekst som ord og toner kan høres i. Jeg har selv svelget noen kameler av varierende størrelse for å ivareta hensynet til denne tillitten. Men til tross for alle gode grunner for imøtekommenhet, kan det noen ganger røyne på. Det kan være ønskede innslag som oppleves så fremmede i forhold til egen liturgisk tradisjon at det blir vanskelig å oppleve seremonien som en helhet. Hvis disse innslagene i tillegg i liten eller ingen grad bygger

opp om gravferdens uttrykk for kristen tro, vil mange prester kjenne seg nær forstrekkelsens smertegrense. Organistene har sine individuelle smertegrenser, ofte knyttet opp til kvalitetskriterier eller til spørsmålet om bruk av "hermetisk" musikk.

I dette samme dilemmaet står også gravferdsbyråene. Min erfaring er at samarbeidet mellom kirke og byråer er godt de fleste steder. De fleste gravferdsbyråer har de siste tiårene utviklet sin kompetanse på sorg, ritualer og kommunikasjon med mennesker i krise. Men de er samtidig i en kommersiell konkurranse situasjon og driver aktiv "produktutvikling". Dr. theol. Rolv Nørvik Jakobsen kommenterer i Aftenposten et ferskt tilbud fra Svanholm

... det er gode grunner til å ta noen forbehold når én aktør, enten det er byrå, pårørende eller avdøde selv, tar over som hovedregissør for det som er det kristne fellesskapets siste tjeneste overfor sine medlemmer.

Begravelsesbyrå i Trondheim, et byrå som tilbyr direkteoverføring av gravferder via webkamera. Jakobsen stiller betimelige spørsmål ved om hvor greit dette er. Vet de framføre om at de blir filmet? Påvirker dette deres frihet til å sørge?

Hvem eier disse filmene? Fra én side sett blir kirken en underleverandør i byråenes produkt-katalog. Men når det gjelder selve gravferds-gudstjenesten i kirke eller kapell, kan ikke kirken nøye seg med å være underleverandør. Der er vår grad av imøtekommenhet utelukkende begrunnet i behovet for tillitt og ikke i byråenes behov for å kunne tilby en tilpasset "pakke".

Flere byråer har den siste tiden også lagt stor vekt på å anbefale planlegging av egen gravferd. Dette fikk stor oppmerksomhet i forbindelse med Wenche Foss' planlegging av og "medvirkning" i seremonien i Oslo Domkirke. Det kan være både godt og viktig å vite noe om avdødes egne ønsker. Samtidig kan det også binde pårørende på minst to lite hensiktsmessige måter. For det første minsker det rommet for å ta hensyn til de sørgendes egne ønsker og behov. Om far ønsket å bisettes i all stillhet, kan det i noen tilfeller frata familien et sårt tiltrengt og ønsket fellesskap i sorgen. For det andre kan ønskene vise seg å bli umulige å oppfylle. Sokneprest Åslaug Elvebakk påpeker i Vårt Land hvordan pårørende kan bli nødt til å

”bryte sitt løfte” til avdøde, fordi ønskene av ulike grunner er uforenlig med det kirkelige ritualet eller med de praktiske muligheter på stedet.

Det er neppe noen vei tilbake til konforme og helt ut standardiserte gravferder. Men det er gode grunner til å ta noen forbehold når én aktør, enten det er byrå, pårørende eller avdøde

selv, tar over som hovedregissør for det som er det kristne fellesskapets siste tjeneste overfor sine medlemmer.

SJUR ISAKSEN
Sjur.isaksen@mf.no

Henriksens hermeneutiske havari

AV ESPEN OTTOSEN, TEOLOG OG INFORMASJONSLEDER I MISJONSSAMBANDET

Et foredrag jeg holdt om skilsmisse og gjengifte i januar 2010, ble grunnlaget for en stor reportasje i Vårt Land. Deretter fulgte mye debatt. 26. januar presenterte Jan Olav Henriksen og Paul Leer Salvesen sterke anklager mot mitt ståsted. I boken *Religion. Mellom troens isolasjon og uvitenhetens forakt* (Høgskoleforlaget 2011) utdyper Henriksen sin kritikk. Her vil jeg gjerne gi et litt mer grundig tilbake-melding.

Tynt grunnlag

Jeg er ikke overrasket over at Henriksen mener noe annet enn undertegnede om skilsmisse og gjengifte. Også mange konservative kristne åpner for gjengifte i en del situasjoner. Selv står jeg for Misjonssambandets offisielle syn, men innad i organisasjonen finnes en viss uenighet.

Mer forundret er jeg over Henriksens metodiske tilnærming. Han vier undertegnede stor oppmerksomhet og presenterer kraftig kritikk av mitt ståsted i en fagbok – uten å ha annet å bygge på enn en avisreportasje og et par leserinnlegg. Mens Henriksen ellers i boken henviser til mye faglitteratur, er anklagene hans mot mitt syn uten en eneste henvisning. Jeg vil derfor mene at Henriksen har et tynt grunnlag for sin skarpe kritikk.

Med forundring registrerer jeg også at Henriksen ikke nøyer seg med å gi en saklig kritikk av mitt ståsted. I stedet er det en hovedsak for ham å parallellføre et restriktivt syn på gjengifte med manglende teologisk refleksjon.

”Det Ottosen fremmer, er mangel på offentlig verdsetting av faglighet i arbeid med religions-spørsmål. Han undergraver anliggende hos dem av oss som vil ha mer religionskompetanse og mer faglig forankret kristendoms-kunnskap i skole og samfunn, fordi han viser at han ikke tar sin egen profesjonsfaglige bakgrunn alvorlig.” (s 95)

Henriksen påstår frimodig at det er umulig for reflekterte teologer å si et absolutt nei til gjengifte. Derfor skader jeg solid teologisk arbeid: ”... den mangel på å anvende tilgjengelig kunnskap og bruke den i møte med menneskers livsproblemer som Ottosen viste med sin profilering i den aktuelle saken, er utvilsomt med på å gjøre det vanskeligere for dem som kaller seg 'teologer', å bli tatt på alvor i offentlig debatt. For hvorfor i all verden skal dette tas på alvor som et faglig velfundert moralsk standpunkt?” (s 94).

Det avsluttende spørsmålet virker historieløst. Også tidligere lærere og studenter ved MF har hatt en svært restriktiv holdning til gjengifte. Mange prester har latt være å vie fraskilte, en holdning Carl Fr. Wisløff anbefaler i etikkboken *Det kristne livet* (1977). Ole Hallesby stod frem med et absolutt nei til gjengifte da han utga en revidering av *Det kristne liv* i 1950. Mer vanlig har det nok vært å åpne forsiktig for gjengifte, men tradisjonelt har MF vist forståelse for en restriktiv posisjon. I etikkboken som MF-lærere utga i 1992, *På skaperens jord*, hevdes det at kristen etikk ”i visse tilfeller” kan akseptere ”skilsmisse (og eventuelt gjengifte),

selv om det strir mot Guds egentlig vilje for menneskelivet”.

Henriksen forteller begeistret at MF alltid har vært ”åpent for historisk-kritisk bibelforskning” (s 65). Og han påstår at årsaken til at gjengifte er blitt mye mer akseptert i dag enn tidligere er ”en teologisk utdannelse som gir grunnlag for å bruke tekster mer kompetent, kyndig og gjennomiktig” (s 95). Så hvordan vil han forklare at mange MF-teologer tidligere, selv om de arbeidet historisk-kritisk, likevel har avvist gjengifte? Inntil videre vil jeg påstå at Henriksen bommer når han hevder å se en sammenheng mellom ja til gjengifte og et seriøst teologisk arbeid.

Uinteressert i bibeltekstene

Mens den katolske kirke betrakter ekteskapet som et sakrament og prinsipielt uoppløselig, er uenigheten om gjengifte betydelig blant protestanter. Luther støttet gjengifte for den uskyldige part ved utroskap (og ”frastøtelse”, jf. 1 Kor 7,15), men mange lutheranere har tenkt annerledes.

Mye av debatten har handlet om ”unntaksklausulen” i Jesu ord i Matt 5,32 og 19,9. For mange har det vært et viktig poeng at teksten kan leses slik at den åpner for gjengifte for den som ble sviktet ved utroskap. Jeg har respekt for dem som tenker slik – og skal ikke her bruke plass på å presentere motargumentene. Desto mer påfallende er det at Henriksen verken nevner de aktuelle tekstene eller henviser til ulike tolkninger. Hans interesse for de aktuelle bibeltekstene er rett og slett fraværende.

Årsaken er åpenbar. Ifølge Henriksen finnes det ikke gode (allmenne) grunner for å si et absolutt nei til gjengifte. Et nytt ekteskap vil kunne gi et menneske ”livsutfoldelse, glede, personlig utvikling, tid, krefter og økonomi” (s 93). De som ikke bøyer seg for denne realiteten, og i stedet henviser til bibeltekster, har egentlig ikke annet å stille opp med ”enn en abstrakt verdi om bibeltroskap” (ibid).

Etter min mening skyldes ikke Henriksens aksept av gjengifte at han tolker tekstmaterialet annerledes enn jeg gjør. Derimot har han et helt annet hermeneutisk utgangspunkt. Henriksen er svært opptatt av å understreke at Bibelens tekster ikke uten videre er relevante

for vår tid. Derfor holder det ikke å henvise til konkrete bibeltekster: ”Dersom religiøst forankret etikk skal ha troverdighet i dag, må den kunne gi grunner for det den setter frem som påstander om det gode livet og dets innhold. Det innebærer at man ikke kan forlange noen blind lydighet mot bud og regler i hellige skrifter (biblisisme), og heller ikke at man med basis i slike skrifter med sikkerhet bestandig kan si at man har kommet frem til den rette løsningen” (s 101).

Denne posisjonen overrasker ikke. Den er helt parallell med Henriksens argumentasjon i homofilispermålet. Da han i ”Kirke og Kultur” (3/2001) begrunnet sitt nye syn i den aktuelle saken, manglet også henvisninger til relevante bibeltekster. Hovedbudskapet var at den som avviser homofilt samliv, ber den homofile ”gi avkall på den en elsker – uten at det kan begrunnes i at det fremmer kvaliteter, goder og verdier som er bedre enn dem man gir avkall på”. Med andre ord spilte Henriksen ut såkalte allmenne argumenter mot entydige bibeltekster. I en debatt med Lars Østnor noe senere kom tematikken igjen i fokus. Østnor mente det var grunn til å spørre om Henriksen har ”forlatt det lutherske skriftprinsipp om Bibelen som øverste og endegyldige autoritet for læren, i dette tilfelle for kristen etikk?” (TTK 2/2002)

Min vurdering er at Henriksen ikke på troverdig vis kan hevde at Bibelen er øverste norm for kristen etikk. Han velger å bruke menneskers erfaringer, og fornuftsmessige protester, mot Bibelens tekster. Slik plasserer han seg i et helt annet teologisk landskap enn de fleste konservative teologer som åpner for gjengifte. Her kan nevnes David Instone-Brewer, en britisk teolog som de siste årene hatt stor innflytelse blant konservative teologer. Han mener imidlertid ikke, slik Henriksens synes å gjøre, at Jesu ord kan settes til side fordi de mangler allmenn argumentasjonskraft. I stedet hevder han at jødene på Jesu tid betraktet en gyldig skilsmisse som et selvsagt grunnlag for nytt ekteskap (se f.eks. *Divorce and Remarriage in the Bible. The social and literary context*, 2002).

Å jakte på Bibelens intensjon

Jan-Olav Henriksen bruker sterke ord mot dem som sier et konsekvent nei til gjengifte: ”Å

bruke Bibelen for å kreve at både den som går, og den som blir forlatt, skal nektes adgang til nytt ekteskap, verner ingen andre 'verdier' enn den blinde troskap mot Bibelens bokstav – og neppe dens intensjon," skriver han. Å konkludere med et absolutt nei til gjengifte er å "lese Bibelen uten forstand og uten kontekst". Min veiledning stemples som "ubibelsk" og han mener "den lukker seg også ute fra selve kjernen i Jesu undervisning" (alle sitater fra s 93 og 94).

Etter min mening kan Henriksen bare argumentere slik fordi han står for en klassisk liberal-etisk tankegang: Vi er primært forpliktet på det overordnede budskapet i Bibelen – som nestekjærligheten og Jesu omsorg for svake. Disse verdiene kan overstyre enkelttekster fordi vi må "forholde oss ansvarlig og reflektert til hva slags bibelmateriale det er mest tjenlig å anvende, og begrunne *hvorfor* akkurat dette materialet blir brukt." (s 99)

Min begrunnelse for å legge stor vekt på Jesu ord om ekteskapet, om skilsmisse og om gjengifte – slik vi finner dem for eksempel i Matt 19,3-10 – er at disse fremstår som en presentasjon av Guds intensjon med ekteskapet. Utgangspunktet er skapelsen og Guds innstiftelse av ekteskapet. På det grunnlaget understreker Jesus at "det som Gud har sammenføyd, det skal et menneske ikke skille." Deretter avsluttes teksten med en skarp advarsel mot gjengifte: "Men jeg sier dere: Den som skiller seg fra sin hustru av noen annen grunn enn hor, og gifter seg med en annen, han begår ekteskapsbrudd. Og den som gifter seg med en fraskilt kvinne, han begår ekteskapsbrudd." (19,9)

Det er legitimt å diskutere hva Jesus helt konkret har ment – men Henriksen går faktisk ikke inn i en slik debatt. I stedet viser han til at tekstens kontekst er en liberal skilsmissepraksis, og at Jesu intensjon var å verne de svake. Få vil protestere på det. Men *hvorfor* tillier disse forholdene at teksten kan annulleres – når den fremstår som en tidløs og prinsipiell veiledning? Henriksens hermeneutiske havari består blant annet i at han ikke ser behovet for å besvare spørsmålet.

"Den moralske subjektivitet"

Min holdning er ikke at et seriøst teologisk arbeid bare handler om "å ta Bibelen som den står," eller forholde seg "bokstavelig" til alle enkelttekster. Tekster må tolkes. Vi må lete etter tekstenes anliggender, se etter tekstenes sammenheng og lese enkelttekster i lys av helheten.

Henriksen virker dessverre lite interessert i å se tekster i lys av Bibelens helhet. I artikkelen "Umiddelbarhet eller argumentasjon som basis for normative standpunkter? Om hermeneutiske forankrede begrunnelser i etikken" (TTK 1/2002) starter han med å henvise til Jesu ord om at vi skal elske våre fiender. Han uttaler deretter at det ville ha vært naturlig at kirken forkynte "et pasifistisk standpunkt i møte med USAs massive bombing av Afghanistan høsten 2001". Årsaken til at de færreste trekker slike konklusjoner, er i følge Henriksen at vi også må "ta hensyn til andre faktorer", og nevner "vår egen stillingtagen, vårt skjønn, vår moralske subjektivitet".

Det er mer enn forunderlig at Henriksen ikke i stedet henviser til Romerbrevet 13,1-7 om myndighetenes rett til å bruke "sverdet". Jeg tviler på at konservative kristne har avvist pasifisme med henvisning til sin "moralske subjektivitet". Derimot har de holdt Jesu ord om fiendekjærlighet sammen med andre relevante tekster.

Heller ikke i spørsmålet om gjengifte inntar Henriksen et helbibelsk perspektiv. Han nevner for eksempel ikke at Paulus, i en annen kontekst enn den Jesus talte i, viderefører evangelienes entydige avvisning av gjengifte: "Til dem som er gift, har jeg dette budet, ikke fra meg selv, men fra Herren: En kvinne skal ikke skille seg fra sin mann. Men er hun skilt fra ham, skal hun enten fortsette å leve ugift eller forlike seg med mannen. Og en mann skal ikke skille seg fra sin hustru." (1 Kor 7,10-12)

Full åpning

Teologer som på konservativ teologisk grunn åpner for gjengifte, aksepterer sjelden gjengifte i alle situasjoner. Et nytt ekteskap sees derimot på som en legitim mulighet for den forlatte eller "uskyldige" part. Deler av Lærenemnda uttalte i "Skriftforståelse og skriftbruk med særlig henblikk på homofilisaken" (2006) om

temaet: "Bibeltekstenes åpning mot skilsmisse og gjengifte kan ha blitt tolket som større enn det som ligger innenfor dens ordlyd. Enkelte medlemmer i Lærenemnda er av den oppfatning at kirken ikke har bibelsk grunnlag for å akseptere den utbredte skilsmisse- og gjengifte praksis som rår i samfunnet i dag." (s 115)

Henriksen ser ikke ut til å skjelve mellom ulike former for gjengifte. Hans aksept virker til å være reservasjonsløs. Det er i hvert fall en naturlig tolkning av at han hevder at "den svake part" etter et samlivsbrudd kan være "den ene eller begge" (s 94). Som en dansk prest sa ironisk om å vie fraskilte: "Jeg er heldig, jeg møter bare dem som er uskyldig skilt..."

Nå innrømmer jeg gjerne at det er langt vanskeligere å hevde at gjengifte er galt overfor en kvinne som har flyktet ut av et voldelig ekteskap, enn overfor en mann som stakk av med sin sekretær. Mange vil argumentere for at et absolutt nei til gjengifte rammer de forlatte/uskyldige på en uforvarlig måte. Da debatten raste i Vårt Land i januar 2010, ga jeg uttrykk for at jeg ikke minst ønsker å møte dem som åpner for gjengifte overfor "den uskyldige part", med stor respekt.

Likevel lar jeg meg ikke umiddelbart overbevise om at den beste trøsten til et menneske som er blitt sviktet og forlatt er budskapet: "Bedre lykke neste gang!" Jeg deler ikke Henriksens uuttalte premisser, som nærmest knytter det gode liv eksklusivt til livet i et ekteskap. Mange protestantiske kristne har de siste årene forsøkt å oppvurdere sølibatet, ikke minst fordi vårt vestlige kulturklima så sterkt knytter livets lykke til "den store kjærligheten". Kristen etikk bør si mer om dette enn å henvise til 1 Mos 2,18 og ordene om at det ikke er "godt for et menneske å være alene". Paulus sier tross alt mye om velsignelsen ved et liv alene (mer om temaet i min bok *Mine homofile venner*, 2009).

Flere amerikanske undersøkelser, blant annet referert av forskningsprosjektet "The National Marriage Project" ved universitetet i Virginia, viser at skilsmisseandelen er høyere blant dem som er gift for annen gang, enn dem som er gift første gang (Jeg kjenner ikke til at det finnes tilsvarende undersøkelser fra Norge). Disse samfunnsforskerne hevder at det er en

myte at mennesker lærer av sine feil fra første ekteskap og blir lykkeligere ved neste korsvei. Det kan virke som om Henriksen, kanskje noe ureflektert, har overtatt myten.

Samliv er utfordrende. Det gjelder for dem som blir forlatt av sin ektefelle, men det gjelder også for dem som lever i vanskelig ekteskap. Stikkord kan være barnløshet, psykiske problemer og andre helseproblemer. Også de som vil påta seg (noe av) ansvaret for et vanskelig ekteskap og kanskje mene at de valgte feil ektefelle, kan se det som "urettferdig" å måtte bære konsekvensen av et slikt valg resten av livet. Protesten er forståelig. Men den illustrerer også at kristen etikk ikke kan ha som utgangspunkt at det alltid er legitimt "å rette opp" livets urettferdigheter – kanskje i sær ikke når tema er ekteskap og samliv.

Best for barna

Min etiske grunnholdning er at alle Guds bud er gode. Så innser jeg at det ikke alltid er like lett å gi gode, grundige og allmenne begrunnelser for alle sider ved kristen etikk.

Henriksen har et annet utgangspunkt. I nevnte artikkel i TTK 1/2002 påpeker han at kristen etikk ikke må si "at noe er godt fordi Gud har sagt det." Han vil "foreta en *prøving* av standpunkter man forankrer i den spesielle åpenbaring, med basis i argumenter man henter fra allmenne sammenhenger." Tankegangen kommer til anvendelse i Henriksens siste bok når han skriver om gjengifte. Han mener det ikke finnes gode argumenter for å avvise gjengifte konsekvent. Derfor er det å henvise til hva Jesus faktisk har sagt, ikke noe annet enn å mene at "bokstavene er viktigere enn menneskene de handler om." (s 93)

Selv mener jeg det er meningsløst å snakke om bibeltroskap som bare å være opptatt av Bibelens bokstaver. Hvis Jesus faktisk sier et absolutt nei til gjengifte, vil jeg veilede deretter – i lydighet. Det betyr ikke at det er uinteressant å lete etter en mer allmenn begrunnelse. Jeg mener da også det finnes fornuftige grunner for å innta et svært restriktivt syn på gjengifte. Min hovedbegrunnelse er at konsekvensen kan bli færre skilsmisser. Det vil jeg si litt om avslutningsvis.

Antallet samlivsbrudd (med påfølgende nytt samliv) har økt voldsomt de senere år i Norge.

Henriksen gjør til et viktig poeng i sin argumentasjon at jødiske menn på Jesu tid kunne skille seg på grunn av "uteblitt graviditet, manglende lydighet eller dårlige kokekunster". Nettopp denne konteksten kan vel parallellføres med vår tid. I dag er det ikke alltid nødvendig at mennesker begrunner sitt ønske om skilsmisse. Det holder å hevde at kjærligheten ble borte. Er det ikke da på sin plass å repetere Jesu veiledning?

Foruten individuelle konsekvenser av de mange brutte relasjoner er de kollektive konsekvensene av vår tids mange skilsmisser overveiende negative – i form av sykemeldinger, økte offentlig utgifter og, ikke minst, problemer for involverte barn. Forunderlig nok bruker ikke Henriksen et eneste ord på å beklage samfunnsutviklingen på dette feltet. Hans ensidige argumentasjon er at *den skilte* vil oppleve økt livskvalitet ved gjengifte – uten å reflektere over barnas situasjon spesielt eller

samfunnsutviklingen generelt. Jeg mener det er viktig å ha et større kollektivt perspektiv. Gjengifte handler ikke bare om hva den enkelte som har gjennomgått en skilsmisse, mener er best for han eller henne; det dreier seg om hvilket samfunn vi vil ha.

Jeg tror en konsekvent avvisning av gjengifte vil innebære at mennesker ser med større alvor på både inngåelsen av ekteskapet og selve samlivet. Det hadde vært en stor gevinst for samfunnet. Mennesker bør ha som grunnholdning til ekteskapet at de bare har *en eneste mulighet*, og at skilsmisse (og nytt ekteskap) ikke er en reell mulighet. I vår tid bør kirken mer enn noen gang sloss for verdien av trofasthet, også når det koster.

NB: Undersøkelsene om skilsmisshyppighet ved gjengifte er gjengitt her: www.virginia.edu/marriageproject/pdfs/MythsDivorce.pdf

Aktuell bok fra Luther Forlag!

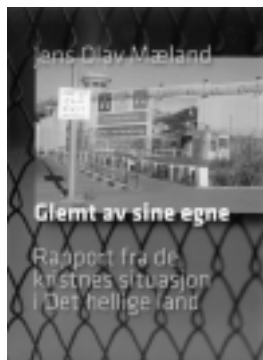
Jens Olav Mæland

GLEMT AV SINE EGNE

Rapport fra de kristnes situasjon i Det hellige land

Et vekkerop til norske kristne!

"Har vi glemt våre kristne søsken i Palestina? Mange av dem har emigrert slik at den kristne befolkningen i Det hellige land er dramatisk redusert. Mæland viser oss at de bibelske landløftene ikke kan brukes som unnskyldning for at elementære menneskerettigheter settes til side. Hans bok er et vekkerop til norske kristne og til alle Israel-venner: 'Du må ikke tåle så inderlig vel den urett som ikke rammer deg selv!'"
Professor Hans Kvalbein, MF

"Boken er balansert og kjemisk fri for antisemittisme. Men den lodder situasjonen på dypet. Den historiske gjennomgangen gir en god oversikt over utviklingen i området. Boken er full av informasjon og kunnskap."
Prest Oddvar Tveito i LK.

Kr 248,-

Prestetjeneste og ordinasjon

Svar til Gustav Danielsen og Frede Fjågesund

AV HARALD HEGSTAD

Gustav Danielsen og Frede Fjågesund leverer i forrige nummer av Luthersk Kirketidende en skikkelig bredside mot mitt syn på preste-tjeneste og ordinasjon slik jeg har gjort rede for det i boken *Den virkelige kirke* (2009). De hevder at jeg foretar "et generaloppgjør med det som til nå har vært preste-tjenestens basis, nemlig ordinasjonen". De mener også å vite at min agenda er å sørge for "at prestens rolle i Den norske kirke blir bedre jo mer utvisket den blir, for så å bli fullgod den dag den er helt borte".

At det i utgangspunktet ikke fortoner seg særlig sannsynlig at en som selv er prest og har som sin daglige jobb å utdanne prester skulle ha en slik agenda, burde kanskje fått Danielsen og Fjågesund til å ha sjekket bedre den teksten de angriper så heftig. Jeg mener at den vold-somme polemikken i hovedsak bygger på en misforståelse. Ansvaret for en misforståelse kan ligge både hos forfatteren og hos leseren. Kanskje har jeg uttrykt meg for kortfattet og utydelig, og kanskje er det ikke bare Danielsen og Fjågesund som leser meg på denne måten. Derfor er dette en nyttig anledning til å presisere hva jeg har ment å si.

Utgangspunktet for deres lesning er etter mitt skjønn at Danielsen og Fjågesund misforstår min påpekning på s 141 i boken, om at det teologisk er vanskelig å trekke "et entydig skille mellom ordinerte og ikke-ordinerte tjenester". Mitt utgangspunkt er her at man i

det nytestamentlige materialet kan se ordina-sjonsliknende handlinger til *ulike* tjenester, og at det også i vår tid er grunn til å ordinere eller vigsle til ulike tjenester i kirken. Dette gjør vi faktisk i Den norske kirke der vi vigslere prester, kateketer, diakoner og kantorer. Jeg forutsetter da, på samme måte som Bispe-møtet (BM 03/10), at det teologisk ikke er noen forskjell på ordinasjon og vigsling. Sam-tidig som man teologisk sett kan ordineres/vigsles til ulike tjenester, er det ikke grunnlag for å vigsle/ordinere til *alle* tjenester i kirken. *Hvilke* tjenester det skal ordineres/vigsles til og ikke, er imidlertid vanskelig å gi noe entydig teologisk svar på. At vi i Den norske kirke vigslere kantorer, men ikke kirkeverger, kan vanskelig gis noen dyp teologisk begrunnelse, men handler mer om hensiktsmessighets-vurderinger.

At det skal vigsles/ordineres til preste-tjeneste, og at preste-tjenesten har sitt klare særpreg i forhold til andre tjenester, har jeg imidlertid ikke anfektet. Tvert om skriver jeg følgende: "Midt i varierende tjenestestrukturer synes et forholdsvis stabilt trekk gjennom kirkens historie eksistensen av et kirkelig lederskap som har hatt gudstjenesten som sin viktigste arena – som gudstjenesteledere, forvaltere av dåp og nattverd, og som forkynnere." (s 137) Jeg peker også på at vår preste-tjeneste lar seg motivere og begrunne ut fra nytesta-mentlige tekster (s 138).

Tvert imot det Danielsen og Fjågesund tillegger meg, ønsker jeg på ingen måte å devaluere grunnlaget for prestatjenesten som en grunnleggende og nødvendig vigslet/ordinert tjeneste i vår kirke. Samtidig har mitt anliggende vært å forstå prestatjenesten i en videre tjenesteteologisk og ekklesiologisk ramme enn det som tradisjonelt har vært gjort i norsk sammenheng. Dette er i og for seg ikke så nytt og originalt. Flere av mine poenger kan f.eks. gjenfinnes i Lima-dokumentet fra 1982, *Dåp, nattverd og embete*. Også her settes prestatjenesten og andre ordinerte tjenester inn i rammen av et fellesskap av tjenester i kirken. Også her påpekes det at det ikke er mulig å lese noe enhetlig tjenestemønster ut av NT, og at kirken gjennom historien har ordnet sine tjenester på ulike måter. Dette inkluderer ulike varianter av et tredelt embete, som i motsetning til hva Danielsen og Fjågesund påstår, ikke er et tredelt *preste*embete, men diakon, prest og biskop innen en felles struktur. I spørsmålet om hvordan man ordner sine tjenester, mener jeg faktisk kirken skal be om Åndens ledelse, samtidig som man naturligvis må ivareta de funksjoner som ifølge NT er nødvendig for å ivareta det som er helt grunnleggende for å være kirke, herunder tjenesten med Ord og sakrament. Noen "kirkeordnings-agnostisisme" er dette i alle fall ikke.

I forhold til en luthersk embetsteologi som har hatt et relativt begrenset fokus på prestatjenesten, mener jeg det i dag er nødvendig å utvide perspektivet i retning av en mer helhetlig tjenesteteologi. At det er *mer* å si enn det Confessio Augustana sier, betyr ikke at det bekjennelsen sier, ikke skulle være forpliktende. I en slik utvidelse av perspektivet, fra en tradisjonell embetsteologi til en mer helhetlig tjenesteteologi, har jeg etter mitt skjønn ikke gjort stort annet enn det Bispe-møtet gjorde i sin uttalelse om diakontjenesten fra i fjor, og som nå også er lagt til grunn for Kirkemøtets behandling av diakontjenesten.

Det er heller ikke riktig at jeg tar til orde for en kirke med en flat struktur, uten noen klar ledelse, slik Danielsen og Fjågesund påstår. Et mangfold av tjenester betyr ikke at det ikke finnes noen struktur i forholdet mellom dem, eller at ikke noen må utøve ledelse. Tvert om hevder jeg at prestatjenesten i vår situasjon bør romme et element av ledelse, selv om dette tradisjonelt ikke har vært så betont i luthersk tradisjon (s 145). Det utelukker ikke at også andre stillinger og funksjoner er tillagt lederansvar. Også for å komme til rette med prestens lederansvar er det nødvendig at man ikke graver seg ned i en snever embetsteologi, men forstår den ut fra sin sammenheng, både teologisk og organisatorisk.

Sionisme og landløfter

AV GUNNAR HAALAND (GUNNAR.HAALAND@LUI.HIO.NO)

FØRSTEAMAUENSIS I RLE VED HØGSKOLEN I OSLO

PT. BARBRO OSHER RESEARCH FELLOW VED SVENSKA TEOLOGISKA INSTITUTET I JERUSALEM

Redaksjonen i *Luthersk kirketidende* har oppfordret meg til å respondere på Jens Olav Mælands artikkel ”'Landløftene' i GT: Korleis blir dei tyda av Jesus og apostlane?», som sto på trykk i nr. 8/2011. La det aller først være sagt at det er mye jeg kan si meg enig i, fremfor alt advarselen mot å gjøre Bibelens landløfter til et vesentlig, politisk argument i Midtøstenkonflikten. Jeg har imidlertid innvendinger mot Mælands resonnementer og fremstilling på flere avgjørende punkter.

Jødisk, religiøs sionisme

Mæland gir innledningsvis en helt kort og svært unyansert beskrivelse av ”den religiøse, jødiske sionismen” – i bestemt form entall.

Det er riktig at det finnes en type jødisk, religiøs sionisme som begrunner okkupasjonen og bosetningene på okkupert land med henvisning til landløftene, som tilsidesetter internasjonal lov, som konkret ser for seg et Stor-Israel fra Egypt til Eufrat, og – for å plusse på enda mer enn det Mæland nevner – som ser opprettelsen av staten Israel i 1948 og seieren i Seksdagerskrigen i 1967 som uttrykk for Guds inngripen i historien, som ser det å bygge og bo i Judea og Samaria som et bidrag til å fremskynde forløsningen og den messianske virkelighet, som ønsker å fordrive det store flertall palestinerne fra Israels land, og som lengter etter å se et nytt jødisk tempel på Tempel-

høyden i Jerusalem. Det finnes også grupper som konkret forbereder byggingen og driften av et slikt tredje tempel. Og det finnes grupper som dyrker Baruch Goldstein som en helt og martyr.¹

Det finnes imidlertid også en type jødisk, religiøs sionisme som ikke er messiansk, som lever godt uten et tredje tempel, og som ikke forstår Gud som en politisk aktør i Midtøstenkonflikten, men som likevel ser på tilbakevendingen til landet som religiøst viktig og ønskelig av flere grunner:

a) fordi man slik ønsker å bevare og styrke jødedommen som etnisk, kulturelt og religiøst fellesskap,

b) fordi det finnes *mitzvot* (”gode gjerninger”, ”bud”) som kun kan etterleves i Israels land, og c) fordi man ønsker å bygge et godt og rettfærdig samfunn slik at Israels folk kan oppfylle sitt kall til å være et lys for folkeslagene. Det finnes en type jødisk, religiøs sionisme som forplikter seg på demokrati, folkerett, likeverd og likestilling for alle borgere av staten Israel, osv., og som støtter og arbeider for en to-statsløsning.

Dessuten finnes det ulike typer jødisk, religiøs sionisme som grovt sagt lar seg plassere på en skala mellom (og sikkert også på utsiden av) de to posisjonene jeg har skissert.

Som oftest er det den førstnevnte, messianske religiøse sionismen – representert ved

sjefsrabbiner Abraham Isaac Kook (1865–1935), hans sønn rabbi Tzvi Yehuda Kook (1891–1982), bevegelsen Gush Emunim, osv. – som omtales både i faglitteraturen og i nyhetsmediene, både på grunn av den radikaliserende denne bevegelsen har gjennomgått og den store innflytelse den har hatt.² Slik sett er det naturlig at Mæland fokuserer på denne retningen. Religiøs sionisme er imidlertid et bredere og mer omfattende fenomen, noe “vår egen” Michael Melchior (norsk sjefsrabbiner og leder for det venstreorienterte, religiøse partiet Meimad) er et utmerket eksempel på.³ Etter min mening burde Mæland gjort oppmerksom på at den typen religiøs sionisme som han presenterer, betraktes som kvalifisert vranglære av det store flertall religiøse jøder. Når for eksempel Det Mosaiske Trossamfund i Oslo forstår seg selv som en sionistisk menighet, betyr det selvsagt ikke at menigheten står for den linjen Mæland presenterer.

Videre forklarer Mæland ikke hvilken funksjon hans innledende presentasjon av “den jødiske, religiøse sionismen” er ment å ha. I første omgang fungerer den tilsynelatende som et (jødisk) eksempel til skrekk og advarsel for Mæland går løs må sitt egentlige, bibelteologiske anliggende. Hadde fremstillingen vært mer nyansert, hadde avsnittet ikke kunnet fylle denne funksjonen.

Jeg vil nedenfor argumentere for at dette avsnittets funksjon er mer sofistikert – og mer problematisk – enn som så. I denne omgang nøyer jeg meg med å påpeke følgende: Jødiske, religiøse sionister har knapt noen mulighet til å ta til motmæle mot Mælands fremstilling, av den enkle grunn at de ikke leser *Luthersk kirketidende*. Dermed blir det desto mer vesentlig at fremstillingen er saksvarende. Generelt bør man i omtalen av annerledes troende og tenkende vokte seg vel for å viderebringe stereotype, unyanserte og feilaktige forestillinger. For oss kristne er dette ikke minst viktig i forhold til jøder og jødedom.

Var den unge Paulus en jødisk, religiøs sionist?

I omtalen av Paulus' landteologi før sin omvendelse knytter Mæland an til den innledende beskrivelsen av jødisk, religiøs sionisme:

Han kjende godt til LL [= landløftene] og var villig til valdsbruk mot alt og alle som sprengde rammene for ei sionistisk forståing, noko som ramma den nye sekta av Jesus-truande. Difor drog han til Damaskus for å få dei eliminert. (s 226)

Mæland fremstiller den unge Paulus som en voldelig sionist som representerte “den eksklusive jødiske nasjonalismen” og sto for “*eit partikularistisk og nasjonal-religiøst syn på landet*” (s 226; original kursivering). Mæland gjør endog landteologien til et avgjørende konflikttema i forholdet mellom fariseerne og de første kristne og en overgripende årsak for Paulus' forfølgelse av de kristne. Disse tolkningsgrepene er svært problematiske både eksegetisk, historisk og moralsk.

Det finnes for det første knapt noe eksegetisk grunnlag i NT for å gjøre landteologi til en avgjørende drivkraft bak Paulus' forfølgelse av de første kristne, ei heller for å si noe presist om Paulus' landteologi før Damaskus-opplevelsen.

Videre er det anakronistisk å omtale Paulus som representant for en “sionistisk” tenkemåte uten å gjøre rede for begrepsbruken. Denne begrepsbruken refererer normalt til “sionismen” slik den vokste frem på slutten av 1800-tallet. Mer vesentlig: Historisk sett er det ingen grunn til å anta at landteologien var et avgjørende konflikttema i forholdet mellom de første kristne og andre jøder generelt, fariseerne spesielt. Verken Det nye testamente eller andre sentrale kilder tyder på at landløftene og landteologien hadde den helt dominerende posisjonen innenfor jødedommen på nytestamentlig tid som Mæland synes å forutsette. Det var for eksempel helt andre ting Jesus diskuterte med fariseerne.⁴

Mæland stiller altså opp en kontrast mellom den førkristne Paulus, fariseerne og samtidens jødedom på den ene siden og Jesus, den kristne Paulus og NT på den andre siden. Slik blir Jesu og de første kristnes *historiske kontekst* (= jødedommen) forvandlet til deres *teologiske kontrast* (= jødedommen). Dermed videreføres en klassisk, anti-jødisk dialektikk: Kristendommen er jødedommens antitese og motstykke.⁵ Denne kontrastmodellen er problematisk ikke bare historisk sett, men også ut fra etiske premisser: Vi har kort og godt et moralsk

ansvar for å forkynne og undervise slik at vi fremmer forståelse og respekt for jødedommen, i stedet for å videreføre fordommer, vrangforestillinger og forakt. I det banebrytende Seelisberg-dokumentet fra 1947 finner vil for eksempel følgende formaning: "Avoid distorting or misrepresenting biblical or post-biblical Judaism with the object of extolling Christianity."⁶

Mælands presentasjon og sammenkobling av moderne, religiøs sionisme og antikkens jødiske og fariseiske "sionisme" er dobbelt problematisk. Bildet av jødeforfølgeren Paulus og det miljøet han var en del av – datidens jødedom generelt og fariseismen generelt – karikeres og forvrenges når det gjennom begreper som "sionist" og "nasjonal-religiøst" knyttes til en type moderne, religiøs sionisme som vi alle tar avstand fra. Og bildet av den moderne, messianske, religiøse sionismen karikeres og forvrenges når det knyttes til antikkens jødiske landteologi generelt, og kristenhateren Paulus spesielt. Jeg påstår ikke at Mæland bevisst og kalkulert anvender anti-jødiske vrangforestillinger med den hensikt å bygge fiendebilder. Men den retoriske effekten av hans tekst er uansett at vrangforestillinger og fiendebilder opprettholdes og styrkes. Det er ikke fair play.

Landløftene og forholdet GT/NT

Det etter min mening beste i Mælands artikkel er hans presentasjon av landteologien og eskatologien i GT. Her får han tydelig får frem de universelle og grensesprengende trekkene. Det er ikke slik at GT på partikularistisk og nasjonalistisk vis fokuserer ensidig på ett land til ett folk, mens NT utvider perspektivet til hele jorden og hele menneskeheten. Her ligger etter mitt skjønn alt til rette for å understreke sammenhengen og kontinuiteten mellom testamentene, men når Mæland går videre til NT, er det kontrastene og bruddet som fremheves: Jesus etablerer "eit nytt perspektiv", "endrar terminologien [...] fordi han aktivt og målmedvite etablerer ein ny forståing", etc. (s 225).

Et av Mælands hovedbelegg for at Jesus og NT står i et kontrastforhold til GT er særlig problematisk: "Dei tolsame skal arva jorda' – ikkje landet (sml. Matt 5,5 med Sal 37,11)"

(s 225). Her etablerer han altså en motsetning mellom et partikularistisk perspektiv i Sal 37,11: "De som venter på Herren, skal arve *landet*," og et universalistisk perspektiv i Matt 5,5: "Salige er de ydmyke, for de skal arve *jorden*" [mine uthevinger]. Problemet er bare at denne motsetningen ikke uten videre gjenfinnes i grunntekstene. I Sal 37,11 TM står det *aretz* (pausalform av *eretz*) som kan bety både "jord(en)" og "land(et)".⁷ Og i Matt 5,5 står det *tên gên* (akkusativ av *hê gê*), som også kan bety både "jorden" og "landet". Sammenligner vil Matt 5,5 med Sal 36,11 LXX (nummereringen av salmene avviker her fra TM og norske bibelutgaver), ser vi at saligprisningen faktisk er en svært presis gjengivelse av LXX-teksten:

Sal 36,11 LXX (= Sal 37,11 TM)

hoi de praeis klêronomêsousin gên ...

Men de ydmyke skal arve land(et)/jord(en) ...

Matt 5,5

makarioi hoi praeis, hoti autoi klêronomêsousin tên gên.

Salige er de ydmyke, for de skal arve landet/jorden

Til tross for at Matt 5,5 inneholder et presist sitat fra Sal 36,11 LXX, som igjen er en presis oversettelse av TM, greier altså Mæland (og mange med ham) her å finne et betydningsfullt eksempel på motsetningen mellom GT og NT. Riktignok finnes det eksegetiske grunner for å velge oversettelsen "landet" i Sal 37,9 og "jorden" i Matt 5,5. Men man kan ikke så i neste runde bruke disse oversettelsesvalgene nærmest som bevis for at Jesus og NT står i et motsetningsforhold til GT. Det er i beste fall et sirkelargument, i verste fall sitatfus. Uansett innebærer det at tekstene blir overstyrt av den bibelteologiske kontrastmodellen.

Igen kan det være grunn til å lytte til de innsikter kristen teologi har vunnet gjennom dialog med jøder: "Remember that One God speaks to us all through the Old and the New Testaments," heter det i Seelisberg-dokumentets pkt. 1. Og i Berlin-dokumentets pkt. 1 konkretiseres dette på følgende måte: "By presenting the two Testaments in the Christian Bible as complementary and mutually affirming rather than antagonistic or inferior/superior." Denne bibelteologiske tilnæringsmåten kan

forankres i tekster som for eksempel Matt 5,17–19 og 2 Kor 1,18–20.

For landløftenes vedkommende betyr dette at vi ikke bør sette en strek over GTs løfter om et konkret landområde for Israels folk, til tross for at NT primært fokuserer på landløftenes universelle dimensjoner.⁸ Dette har jeg argumentert for i en ordveksling med biskop Halvor Nordhaug i Vårt Land samt i flere blogg-innlegg på Verdidebatt.⁹ Mitt anliggende er ikke å begrunne statens Israels eksistens eller forsvare dens politikk ved hjelp av bibelteologiske argumenter, men å fremholde Guds paktstroskap overfor Israels folk (Rom 9–11).

Det er neppe egnet til å overraske noen at dette siste er et sentralt anliggende i mye nyere kristen religionsteologi om jødedommen. Jeg skal gi to eksempler, det første fra en erklæring fra Den lutherske europeiske kommisjon for kirke og jødedom (LEKKJ) i 1990:

Gud har utvalgt Israel som sitt folk. Denne utvelgelsen er ikke opphevet. Den blir endog fornyet og bekreftet i Det nye testaments bekjennelse av Jesus, at han er Messias som er kommet. Israel blir ikke erstattet av kirken.

Vi tror at Gud i sin trofasthet har ledet sitt folk Israel gjennom historien og har bevart dem som folk gjennom den jødiske tros-tradisjonen. I hjemkomsten til deres fedres land ser vi et tegn på Guds paktstroskap.¹⁰

Det andre eksemplet er fra den amerikanske Christian Scholars Group on Christian-Jewish Relations, som formulerer seg slik under overskriften "God's covenant with the Jewish people endures forever":

For centuries Christians claimed that their covenant with God replaced or superseded the Jewish covenant. We renounce this claim. We believe that God does not revoke divine promises. We affirm that God is in covenant with both Jews and Christians. Tragically, the entrenched theology of supersessionism continues to influence Christian faith, worship, and practice, even though it has been repudiated by many Christian denominations and many Christians no longer accept it. Our recognition of the abiding validity of Judaism has implications for all aspects of Christian life.¹¹

Bibeltolkning og Midtøsten-konflikten

Mæland åpner sin artikkel med følgende påstand: "Kjernen i konflikten i Midtausten dreier seg om korleis ein forstår 'landløftene' (LL)." Hvis dette er riktig, blir det selvsagt avgjørende viktig å argumentere for et bibelteologisk konsept som kan legge grunnlaget for en god, politisk fredsløsning.

På dette punktet er jeg imidlertid grunnleggende uenig. Konfliktenes kjerne er ikke et spørsmål om bibeltolkning, og konfliktenes løsning vil aldri bli funnet ved eksegetenes skrivebord. Det betyr ikke at en drøfting av landteologi og landløfter er uviktig. Det betyr heller ikke at Bibelen og teologien ikke kan brukes som støtte og argument for en rettferdig fredsløsning. Men skremmebilder og tradisjonell, antijødisk bibelbruk kan umulig være noe godt bidrag i så måte.

¹ Baruch Goldstein er mannen som 24. februar 1994 drepte tjue ni bedende muslimer i Patriark-gravene i Hebron.

² Det nasjonal-religiøse partiet (NRP, stiftet 1956) og dets forløpere var representert i samtlige israelske regjeringer fra 1948 til 1992. Dette nevnt som nyansering av Mælands påstand om at den religiøse sionismen fikk et politisk gjennombrudd ved Likuds valgseier i 1977.

³ Min presentasjon baserer seg blant annet på følgende litteratur: R. J. H. Gottheil, *Zionism* (Philadelphia: JPS, 1914), 96–98 (om den moderate Mizrahi-bevegelsen); A. Ravitzky, *Messianism, Zionism, and Jewish Religious Radicalism* (Chicago: University of Chicago Press, 1993), 79–144 (primært om messiansk religiøs sionisme); M. Prior, *Zionism and the State of Israel: A Moral Inquiry* (London: Routledge, 1999), 67–102 (primært om messiansk religiøs sionisme); W. Laqueur, *The History of Zionism* (3. utg.; London: Taurisparke Paperbacks, 2003) 481–484 (om den moderate Mizrahi-bevegelsen); S. Goldman, *Zeal for Zion: Christian, Jews, & the Idea of the Promised Land* (Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2009), 270–308 (om både moderat og messiansk religiøs sionisme).

⁴ Jeg kan ikke se at Mælands presentasjon av den førkristne Paulus og hans fariseiske og jødiske kontekst har dekning i den faglitteraturen som Mæland forholder seg til. Jeg gjenfinner den heller ikke i hans bok *Glemt av sine egne: Rapport fra de kristnes situasjon i Det hellige land* (Oslo: Avenir, 2009).

- ⁵ For en drøfting av sentrale antijødiske motiver i kristen teologi, deriblant "antithesis" eller "motsats", se J. Svartvik, *Bibeltolkingens bakgator: Synen på judar, slavar og homoseksuelle i historia och nutid* (Stockholm: Verbum, 2006), s. 83–87.
- ⁶ *An Address to the Churches: The Ten Points of Seelisberg* (<http://www.ccjr.us/dialogika-resources/documents-and-statements/ecumenical-christian/567-seelisberg>), pkt. 5. Seelisberg-konferansen i 1947 førte til dannelsen av International Council of Christians and Jews (ICCJ). Se også f.eks. følgende ferske dokument fra 2009: *A Time for Recommitment: The Twelve Points of Berlin* (http://www.iccj.org/redaktion/upload_pdf/201011271429260.BThesen_engl_kompl.pdf), fra pkt. 1 (formulert som mål og tiltak): "To combat religious, racial and all other forms of anti-Semitism [...] By speaking out against Christian misreadings of biblical texts regarding Jews and Judaism that can provoke caricatures or animosity"; "By presenting the Christian-Jewish relationship in positive tomes in the education of Christians of all ages, underlining the Jewish foundations of Christian belief and accurately describing the ways Jews themselves understand their own traditions and practices".
- ⁷ I bibelhebraisk er den bestemte artikkel ofte utelatt i poetiske tekster.
- ⁸ Det finnes imidlertid noen tekster som synes å forutsette at løftene om et konkret land for Israels folk står ved lag, f.eks. Matt 10,23; 23,39; Luk 21,24; Rom 9,26.
- ⁹ *Vårt Land* 08.II.2010, s. 22–23; 19.II.2010, s. 41; 29.II.2010, s. 19; 04.OI.2011, s. 24. Se <http://www.verdidebatt.no/havornordhaug/> og <http://www.verdidebatt.no/gunnar67/>.
- ¹⁰ Pkt. 3 og 4 i *Erklæring om møte mellom lutherske kristne og jøder*. Jeg har fått erklæringen tilsendt fra Den norske Israelsmisjon. Den er ikke tilgjengelig på Internett, og jeg vet ikke hvor den finnes publisert.
- ¹¹ Pkt. 1 i dokumentet *A Sacred Obligation: Rethinking Christian Faith in Relation to Judaism and the Jewish People* fra 2002. Se <http://www.ccjr.us/dialogika-resources/documents-and-statements/ecumenical-christian/568-csg-02sept>.

Helene Freilem Klingberg

JEG SER HANS SPOR

Gudslengsel og Gudstro i litteraturen

Mange er de som har opplevd spor av den levende Gud i sitt liv. Noen har evnet å uttrykke sine erfaringer i ord, poesi, kunst, musikk, slik at også andre kan få et blick inn deres religiøse virkelighet. Denne boken gjengir et utvalg av slike tekster, samlet av den kjente NRK-veteranen Helene Freilem Klingberg.

"En vakker gavebok som vil gi leseren hjelp til å forstå noen av de dunkle problemstillinger som er knyttet til troens verden."

Boken er et samarbeid mellom Dreyer Forlag og Luther Forlag.

Kr 349,-

Ny ordning og ny ledelsesstruktur i kirken

Svar til Jeffrey Huseby

AV SVEIN INGE THORSTVEDT

Jeffrey Huseby og jeg kan ikke fortsette debatten i LK som en føljetong. Men jeg tillater meg noen kommentarer til enkelte punkt.

Først til det generelle. Det kommer mange utspill eller innspill fra forskjellige hold, vist og galt – også i avisa Vårt Land. Disse avspeiler fort hvilken rolle skribenten har. Man er seg selv nærmest. Debatten foregår dessuten litt ut fra ”dersom, hvis, såfremt, i fall”. Det gjelder naturligvis også mine innlegg. Det er flere sentrale grunnleggende spørsmål som vi enda ikke aner utfallet av. Derfor kan debatten bære preg av å være drømmer eller posisjonering og å være litt fiktiv. Utfordringen for oss alle er å forsøke å nullstille oss og dermed frigjøre oss fra gods som verken er organisatorisk hensiktsmessig eller teologisk begrunnet. Kirkeordningsspørsmålet er dessuten i store deler adiaforon. Jeg ønsker meg en refleksjon som ikke domineres av noen få, men hvor mange, også frivillige og rådsmedlemmer, i kirken bidrar. Jeg tror det er nyttig at ulike problemstillinger belyses, gjerne med basis i ulike ståsted og innfallsvinkler. Det vil kunne utfordre den rollen vi selv har på konstruktive måter. Vi må prøve å ikke gå i skyttergravene i vår interessekamp. Huseby håper på saklighet i debatten. Det slutter jeg meg til. Har jeg vært usaklig, vil jeg beklage det.

To eksempler på uavklarte forhold:

1. Hvilket økonomisk system skal etableres? Hvem skal finansiere hva?

2. Spørsmålet om rettssubjekt. Hvem har rettslig handleevne?

Begge deler er avgjørende for hvilke modeller som er praktisk mulig og juridisk holdbare. Soknet er allerede rettssubjekt, og menighetsråd og fellesråd har full juridisk handleevne på vegne av soknet og har allerede lang erfaring og høy kompetanse på dette. Bispedømmerådet og biskop har sin juridiske handleevne avledet av staten, og det er staten som er rett saksøkt når biskop og bispedømmeråd skal holdes til ansvar. Men vi skal altså endre relasjonene til staten og bli herrer i eget hus. Jeg forutsetter at staten ikke lenger skal være rettssubjektet for kirken. Så hvordan skal ting løses? Mine slutninger forutsetter at det skal være én økonomi. Mye av det som er foreslått er dermed ikke gangbart. I tillegg vil mye være avhengig av hvor pengene skal komme fra, hvem som får fordelingsmyndighet og hvordan pengestrømmen skal være. Hvem som skal lede hvem vil blant annet avhenge av hvilket demokratisk organ som har forvaltnings- og virksomhetsansvar.

De ordningene vi har i dag, særlig knyttet til den geistlige virksomheten, er langt på vei konstruert på basis av nedarvede statlige byråkratiske ordninger. Vi må passe oss for å ikke dette en kirkelig begrunnelse når de i virkeligheten er statens organiseringsform. Den er en egen virksomhet med minimal demokratisk innflytelse. Stortinget er det eneste organ som

har en demokratisk innvirkning på den geistlige tjenesten, men da utelukkende økonomisk. Rett nok er bispedømmerrådet tilsettingsorgan, men med svært begrenset myndighet. For øvrig er innflytelsen fra folkevalgte organ kun indirekte ved formuleringen i tjenesteordninger om at man plikter å rette seg etter de strategier og vedtak som rådene fatter. Vi bør stille kritiske spørsmål til den statlige organiseringen og vurdere om det er nødvendig å videreføre ett og alt. Hvis man ønsker at arbeidsgiverlinjen skal bli én, så krever det en grundig gjennomarbeiding av mange forhold. Også prostefunksjonen slik den fremstår i dag, er en statlig hensiktsmessighetsordning. Det er ikke noe i vår kirkeforståelse som tilsier at prostefunksjonen må være slik. Ordningen som utøver av arbeidsgivermyndighet og ledelse av prestene er ennå ikke 10 år gammel. Ordningen som en faglig regional leder er imidlertid gammel. Det første kan meget gjerne avvikles; den siste bør, og kan, godt videreføres med en annen arbeidsgiver enn biskopen. At biskopen utøver arbeidsgiveransvaret, er også en slik statlig ordning. Jeg betviler at det er nødvendig, men jeg er ikke det minste i tvil om at biskopens tilsynsansvar må styrkes.

Noen kommentarer til Huseby spesielt. Jeg er enig i at spørsmålet om biskopens innflytelse ved tilsetninger av prester er viktig. Men eneste løsning på det er ikke at tilsettingsmyndigheten fortsatt ligger hos bispedømmerrådet fordi biskopen er medlem. Det er vigslingsmyndigheten og tilsynsmyndigheten som er biskopens viktigste verktøy. Det vil være akkurat som før. Ingen kan være prest uten å være vigsllet, og biskopen skal fortsatt se til at presten oppfyller ordinasjonsforpliktelsene. Jeg kan ikke i dette perspektivet se at biskopen nødvendigvis må sitte i tilsettingsorganet eller være arbeidsgiver. Dette er sammenlignbart med håndteringen av de øvrige vigslende stillingene i dag. Ingen kan tilsettes uten biskopens vigsling og tilsyn.

Jeg er fullt innforstått med at biskopens stab etter vår modell må omorganiseres. Og det kan hende at daglig leder på mellomnivået, kalt prostinivået, får mange av stiftsdirektørens

funksjoner. Men hva er problemet? Jeg mener det er en riktig vei å gå. Målet er jo å få en enhetlig virksomhet i den lokale menighet, ikke to som i dag. Men også i siste innlegg fra Huseby er det noe som glipper. Det kommer tydeligst til uttrykk i følgende: "... vil DnK i praksis få om lag hundre daglige ledere uten andre over seg enn et prostistyre som møtes noen ganger i året." Han mener muligens at det er en fare for egenrådige daglig ledere. Og han nedvurderer rådenes rolle. Jeg kan berolige Huseby på dette punkt. Hvert minste gjøremål en daglig leder utfører, også kirkeverger, er basert på strategier og vedtak som rådet fatter. Videre er daglig leders beslutningsmyndighet nøye definert i delegasjonsreglement. Å ha en daglig leder er måten man gjør det på, for å få saker og ting til å fungere mellom rådenes møter. Daglig ledere og kirkeverger er formelt under full kontroll. Det er et viktig anliggende for meg at dette handler om rådenes plass og betydning i den kirkelige organisering. Og det handler om lokal handlekraft. Så kommer spørsmålet om hvem som utøver rådenes myndighet i det daglige i annen rekke.

Vi skal holde fast på den ordinerte tjenestens spesielle plass i menigheten. Det er selvsagt at presten har en plass i kirkens lederskap, både i den lokale menigheten og på prostinivå. Jeg er med i en debatt om hvilken plass presten og prestedtjenesten skal ha i en fremtidens kirkestruktur. Men jeg er altså også opptatt av den demokratiske struktur, eller om du vil, det allmenne prestedømmets rolle. Prestens fagkompetanse trengs til mer enn å holde gudstjenester, vigslar og begravelser og annet menighetsarbeid. Prestens kompetanse i det å være åndelig leder og bygge menighet er avgjørende på de ulike nivåene og ikke bare på soknenivået. Men rådene i kirken utøver også åndelig lederskap. Jeg tror det vil være uheldig for den lokale menighet og for prostinivået at den ordinerte tjenesten også er virksomhetens daglige leder. Det er et samrøre som vi har atskillige dårlige erfaringer med mange steder. Dette samrøre må vi unngå blant annet for å beskytte prestens troverdighet som formidler av det gode budskap.

SØNDAGSTEKSTEN

Øystein I. Larsen, Dag Øivind Østereng og Astrid Sætrang Morvik

2. pinsedag

13. juni 2011

Prekentekest: Joh 3,16–21

Lesetekster: Jes 44,2–6; Apg 10,42–48a

Betraktning

"Ingressen [i Vårt Lands intervju med Jon Michelet 17. sept 2005] lyder 'Jon Michelets fornavn betyr Gud er nådig, men det hjelper ham så lite.' – Tenk om det var så vel! Men jeg kan ikke jukse meg til tro."

"Den tidligere marxist-leninisten sitter lett foroverbøyd i bibliotekbaren på Hotell Bristol.

- Jeg har aldri oppfattet at jeg tror på Gud – i noen variant. Jeg har tenkt ut en formulering: Jeg tørster nok etter troen, men for meg blir det en ørkenvandring. Jeg finner ikke noen kilde."

"Som jeg har prøvd å vise i gjennomgangen av brevene fra de troende, ser jeg slett ikke rødt når jeg møter noe som har med tro og religion å gjøre. Jeg ser svart. Jeg kommer altså med mitt svartsyn, som går ut på at jeg ikke tror på det evige liv."

"Skjerpings! Noe slikt håp om et liv i himmelen har du virkelig ikke, Jon. Det kan komme til deg som et blaff av en meteoritt på natthimmelen, men så slukner det, slik stjerne-skudd alltid gjør."

Jon Michelet: *Brev fra de troende. Ei bok om tro og tvil*, Oslo 2008, s 70, 92 og 106.

Teksten

Nattsamtalen med Nikodemus (Joh 3,1ff) går etter kjent mønster i Johannes-evangeliet over i enetale fra Jesus. Siste innlegg fra Nikodemus (v 9) får et svar som starter med Du og fort-

setter med Dere (Israel), og slik glir det over til alle menneskene som adressat – parallelt med at Moses-hendelsen med opphøyelsen av slangen i ørkenen peker langt utover seg selv.

Så er det lagt til rette for at hele verden og all menneskenes historie og frelseshistorie er i blikkfeltet. Også slik passer uttrykket "Den lille Bibel" på det som følger i vår tekst.

Her følger dom og frelse, fortapelse og evig liv, mørke og lys, menneskenes onde gjerninger og Guds kjærlighetsgjerning.

I forlengelsen av spørsmålet fra Nikodemus: Hva skal jeg gjøre for å få del i dette? (v 4 og 9) går Jesu svar over fra det som er umulig for mennesker, til det som Gud har gjort. Gud er det bærende og handlende subjekt; han elsker og handler. Guds kjærlighet er handling, for å redde menneskene og den verden han har skapt. Da satser han sin eneste sønn. *Monogonæs – enbåren* (3,16 og 18) er et Johannes-ord (1,14,18 og 1 Joh 4,9). Det bærer dette *enestående* i seg og blir liggende nær: Det/den eneste: Det er bare én som kan være født først. Når han satser sin førstefødte, bruker han den eneste sjanse som er mulig. Parallellen med Abraham og Isak-fortellingen er påfallende (1 Mos 22,2): ... din eneste sønn, som du er så glad i – (v 12) ... siden du ikke engang sparte din eneste sønn for meg. Jfr. Rom 8,32. Slik viser Gud sitt dypeste vesen – Gud er kjærlighet (1 Joh 4,16) – og sin dypeste hensikt. Merk de gjentatte hina-leddene: for at (v 16ff)!

Bildet med lyset innebærer at mørket blir tydelig. Lyset setter skille, nettopp grunnbe-tydningen i *krinein* – å dømme. Her anvendes dom lik den fellende dom, fordømmelsen;

derfor blir den motsetningen til frelsen som er Guds egentlige hensikt. Det avgjørende kjernepunkt er Troen. Dommen avlyses ikke, men den rammer ikke den som tror, dvs. som ikke avviser Guds kjærlighetshandling.

Men troen har en uutgrunnelig historie bak seg, som gang på gang berøres hos Johannes: Den som følger sannheten (v 21). Pilatus-samtalen bruker uttrykket "Hver den som er av sannheten, hører min røst," (Joh 18,36) slik sauene gjenkjenner hans røst (10,4f). Bak troen ligger denne uutgrunnelige forhistorien: Alle dem som Far gir meg, kommer til meg, (Joh 6,37)

Tyngdepunktet i dette sentrale avsnittet i vår Bibel ligger i hva Gud har gjort. Og svaret på spørsmålet om hva vi skal gjøre, ligger vel egentlig i verset foran vår tekst: Se på Ham som er blitt løftet opp (3,14–15), og i det som følger etter: Ta i mot det som der forkynnes; den som tar imot hans vitneutsagn, har skrevet under på at Gud taler sant (v 33).

Preken

I pinsen handler det om tro. Men troen er ingen enkel eller selvfølgelig sak. Hvordan møter vi dem som spør etter tro, men ikke ser noen mulighet til å finne den?

Midt i den lille Bibel lyser dette: Hver den som tror på ham.

For mange er det en uoverstigelig hindring, for andre en rød klut, for en del uinteressant likegyldighet, for noen en unnskyldende henvisning til en barnetro, for noen en trygg havn. Hvis troen blir en betingelse, blir den fort et menneskeskapt produkt, og vi er der fortellingen i Mark 9,24 er: "Hjelp meg, vantro som jeg er!" Hvor i all verden skal jeg finne eller få fram det som kreves? Uten å slå av på mitt krav om å være ærlig: "Det nytter ikke å jukse seg til troen," sier Jon Michelet i sitatet foran. Det er godt sagt. Og ingen er tjent med at vi forsøker det, verken overfor oss sjøl eller for noen andre. Fromme og velmente tilpasninger av det som er vanskelig, det er kortsiktige utveier. Hvem er det egentlig jeg prøver å redde? Er det Gud? Er det mine egne spinkle trossystemer? Er det kirken?

Teksten vår slutter med antydningen av den uløselige knute: utvelgelse. Uløselig men forløsende. Å være av sannheten. Er det medfødt?

Da ville vi stille med de forskjelligste forutsetninger. Jeg vet når utvelgelsen nådde meg. Det var i min egen dåp (som jeg ikke husker noe om, men som jeg har protokollat fra). "Jeg så deg før Filip ropte på deg..." Slik ble rollene snudd for dem som hadde funnet Messias første gangen (Joh 1,48). Jeg vil ikke bare tale om tro, denne pinsedagen. Jeg vil tale til tro. Det gjør vi ved å forkynne det han har gjort for oss – å male Kristus for deres øyne, som det så malende heter i Galaterbrevet (Gal 3,1). "Så kommer da troen av det budskapet en hører, og budskapet kommer av Kristi ord," for å fortsette med Paulus' vitnebyrd (Rom 10,17). Er dette sant, er det grunn til frimodighet også denne søndagen – så sant det er kjernen i det vi har å gi fra oss også denne dagen.

På denne dagen og på bakgrunn av denne teksten er ikke dåpen bare en hyggelig familieanledning. Dåpen har en mørk bakgrunn som kan vende seg til dom. Men å leve dåpen er ikke å ha tro nok. Å leve dåpen er å hente tro der jeg fikk den første gang – og på de samme premisser – uten å ha noe å vise til.

Pinsen lærer oss å lese trosbekjennelsen baklengs. Det er ikke slik at vi begynner med det enkleste i første artikkel og fortsetter med Jesus for de litt mer viderekommne, og så tredje trosartikkel for de mest avanserte. I virkeligheten går det andre veien: I dåpen ser vi hvor det begynner: Det begynner ved den eneste kilde som kan tenne troen og vise oss Jesus og så favne den Gud som favner alt, en hel Gud.

Prekenskisse

Dagens preken kan gjerne holdes fra dypefonten – med vann i, og for hvert punkt henter vi opp vannet og lar det sildre hørbart tilbake i fonten.

1. Så høyt har Gud elsket verden (Ingen har verden slik på hjertet som Gud; den er jo hans verk).
2. At han ga sin Sønn, den enbårne (Dåpen ga oss Jesus. Uten Jesus kunne ikke Guds kjærlighet nå oss).
3. For at hver den som tror på ham ikke skal gå fortapt, men ha evig liv ("Jeg tror at ikke av egen fornuft eller kraft, kan tro på Jesus Kristus, min Herre eller komme til ham, men..." Troens planter gror ved troens kilder).

Den lille bibel er ikke så stor, men den er *hel*. Der møter vi Far, Sønn og Helligånden. Eller Skaperen, Forløseren og Livgiveren. Der får vi en hel Gud, for et helt liv. Liv er ikke bare en hvilende mulighet. Liv er til for å leve.

Gudstjenesten

Kombinasjonen av dåp og kjærlighet er vakkert uttrykt i NoS 618, v 4: Ved ditt verk, ved Kjærlighetens vilje, er vi født på ny til liv i Kristus, til et åpent liv i tro og tillit.

Et annet bærende motiv som er klassisk uttrykt, finner vi i Eivind Skeies salme på NoS 113: Guds Sønn har vært her nede / og *elsket oss til Gud*. Det er et godt tema for hele pinsegudstjenesten på annedag.

ØYSTEIN I. LARSEN

Biskop em.

Treenighetssøndag

19. juni 2011

Prekatekst: Joh 3,1–15

Lesetekster: 5Mos 6,4–7 og Rom 11,33–36

Treenighetssøndag

Treenighetssøndagen står som en viktig overgangssøndag mellom kirkeårets festhalvår og det festløse halvår. Men det er noe mer i denne overgangen enn dette at de tre store høytidene ligger bak oss, og en lang rekke av søndager etter pinse ligger foran. Det er en klar endring i kirkeårets fokus. Festhalvåret vitner sterkt om hva Gud har gjort *for oss* i Kristus Jesus. Tiden som kommer, og som begynner med treenighetssøndagen, vitner om hva Gud vil *gjøre med oss, i oss, gjennom oss*. Det kristne livet i verden står i fokus: troen, håpet, kjærligheten, liv og tjeneste. Tiden etter pinse er derfor preget av den grønne, liturgiske fargen, fargen for vekst, modning og frukt. Vi skal vokse som kristne. Vi

skal modnes som menigheter og kirke. Vi skal bære frukt for Herren i verden. Kristenlivet er uløselig knyttet – ikke bare til Guds gjerning for oss – men også til Guds gjerning i oss. Både frelsen (*for oss*) og kristenlivet (*i oss*) er begge deler en Guds gjerning. Dette er treenighets-søndagens budskap, og denne dagens budskap kan stå som overskrift over hele treenighetstiden. Dette gjelder oss som enkeltindivider og som kirke. Ordene fra Salme 127 passer godt til treenighetstiden, der det heter: "Om ikke Herren bygger huset, arbeider bygningsmennene forgjeves." På samme måte passer Jesu ord i Johannes 15,5: "Jeg er vintreet, dere er grenene. Den som blir i meg, og jeg i ham, han bærer mye frukt. For uten meg kan dere ingen ting gjøre."

Tekstanmerkninger

Nikodemus en rådsherre. Det er ikke tilfeldig at Nikodemus dukker opp i kapittel 3 i Johannes-evangeliet. Både her i begynnelsen, i kapittel 7 og mot slutten i kapittel 19 møter vi ham. Han spiller en interessant rolle flere steder i Johannes-evangeliet. Det første vi skal merke oss er at han er en av *rådsherrene*. Han er fariseer, og han har plass i Det høye råd. Han var med andre ord ingen hvem som helst. Han var en av de fremste i landet.

Hva slags forhold Nikodemus hadde til Jesus på det tidspunktet han kommer til han om natten, er uvisst, men han er i hvert fall en som tiltaler Jesus med ordene "*rabbi*." Det var en anerkjennelse som viser at Nikodemus hadde tillit til Jesus, eller i hvert fall *ønsker* å vise ham tillit. Nikodemus var etter alt å dømme oppriktig etter å finne ut mer om denne Jesus fra Nasaret. Han hører sannsynligvis blant dem som gjennom Jesu tegn – og rykter om Jesu tegn – hadde en delvis tro på ham (jfr. 3,2).

Nikodemus en lærer. Nikodemus var ikke bare en rådsherre og fariseer, Jesus kaller han også for en *lærer* (gr. *didaskalos*). I Joh 3,10 bebreider Jesus Nikodemus med disse ordene: "Du er en lærer for Israel og vet ikke dette?"

Nikodemus en disippel. I Johannes 7,50 møter vi Nikodemus i en situasjon der han ber om en rettferdig behandling av Jesus. Det kommer i kjølvannet av påstanden om at ingen av rådsherrene eller fariseerne trodde på Jesus (7,48). Alt i denne sammenhengen antyder

evangeliet at Nikodemus hadde et slags hemmelig fellesskap med disse fra Galilea (7,52).

I forbindelse med nedtakelsen av korset og gravleggingen av Jesus møter vi Nikodemus igjen, da sammen med den rike Josef fra Arimatea. De galileiske disiplene var borte, men rådsherren og fariseeren Nikodemus var med på å salve Jesu lik og svøpe han i linkledet.

Ifølge senere kristen tradisjon heter det at Nikodemus ble en disippel. Han skal ha blitt døpt av apostelen Peter, med apostelen Johannes sitt nærvær. Han ble kastet ut av Det høye råd og led til slutt martyrdøden. Han regnes til helgenene i både vestlig og østlig tradisjon.

Natten I. Opplysningene om at Nikodemus kom til Jesus om natten, er en viktig detalj i teksten. Hva denne detaljen betyr, er det derimot sagt en del forskjellig om. Den vanligste utleggelsen av denne detaljen i forkynnelsen er at Nikodemus kom til Jesus om natten på grunn av frykt for jødene. I ly av mørket våget derfor Nikodemus seg til å oppsøke Jesus. Han skulle ikke bli oppdaget.

Natten II. I kommentaren til Strack-Billerbeck settes derimot Nikodemus sitt nattlige besøk inn i en jødisk fromhetstradisjon og tolkes i lys av denne. I denne tradisjonen var det noe ekstra fromt med dette å arbeide med åndelige spørsmål om natten, å våke om natten. I et jødisk skrift sier rabbi Resch Laqisch følgende: *"Den som beskjefriger seg med Loven om natten, trekkes av Gud i nåde mot dagen."* Og rabbi Chananja ben Aqabja sier: *"Når en mann våker midt på natten over Ordet og Loven, så er det et godt tegn for ham."* Det finnes en lang rekke slike ord i jødiske skrifter, og andre steder i Bibelen finner vi den samme tanken, blant annet i Salme 1. Der står det i vers 2: *"Salig er den mann som har sin lyst i Herrens lov og grunner på den dag og natt."* Og i Salme 134,1 står det: *"Stå opp og lovsyng Herren, alle Herrens tjenere, dere som ved natteidene gjør tjeneste i Herrens hus."*

Setter vi detaljen om det nattlige besøket inn i denne konteksten, blir budskapet noe annet enn en redd, sky og engstelig Nikodemus. Når Johannes-evangeliet forteller at Nikodemus kom til Jesus om natten, var det ikke i redsel for folkesnakk. Budskapet fremstiller derimot Nikodemus som en særdeles from fariseer.

Natten III. Andre har pekt på detaljen *"om natten"* som et uttrykk for dualismen vi finner i Johannes-evangeliet. Spenningen mellom lys og mørke, natt og dag, det gamle og det nye. Denne spenningen finnes i høyeste grad også i teksten med Nikodemus. Det handler om å bli født på ny og spenningen mellom kjød og ånd (Joh 3,6). Detaljen om at Nikodemus kom til Jesus om natten, forsterker de ordene som avslutter møtet med Nikodemus, nemlig versene 19–21. Der taler Jesus tydelig og lys og mørke.

I kristen tradisjon kalles Nikodemus gjerne for den omvendte Judas. Nikodemus gikk fra mørke til lys. Fra fariseerens mørke til disippelskapets liv i lyset. Judas gikk fra disippelskapets liv i lyset til forherdelses mørke.

Til prekenen – det nye livet

Evangelieteksten denne søndagen er en takk-nemlig tekst å preke over. Ut fra de tekst-anmerkningene som er gjort ovenfor, vil jeg presentert Nikodemus litt grundigere for menigheten. Hvem er Nikodemus? Med hvilket utgangspunkt møtte han Jesus? Hvordan har samtalen med Jesus – etter all sannsynlighet – virket på Nikodemus? Begynte han alt her, ved dette møtet å gå fra mørke til lys? Var han blitt en prototype på en katekumen, en dåpskandidat?

Nikodemustimen kalles ofte tiden rundt midnatt, en tid på døgnet da menneskesinnet ofte er mer åpent for å be, søke Gud og nærme seg det åndelige. Det er en erfaring innefor sjelesorgen at mennesker er ofte mest åpne og motakelige for den dype åndelige samtalen om kvelden/natten.

Prekenen kan ikke gå forbi tekstens hovedpoeng som handler om at mennesket må bli født på ny. Frelse er ikke en forbedring av det gamle, men et nytt liv som skal seire over det gamle. Dette er et sentralt nytestamentlig tema som må males for menigheten. Paulus skriver i Galaterbrevet: *"For det som betyr noe, er ikke å være omskåret eller uomskåret, men å være en ny skapning."* Det samme temaet finner vi i 2 Kor 5,17: *"Nei, den som er i Kristus, er en ny skapning. Det gamle er borte, se, det nye er blitt til!"* På basis av dette møter vi formaningen i Efeserbrevet 4,24: *"Kle dere i det nye mennesket, som er skapt i Guds bilde til et liv i sann rettferd og hellighet."*

Treenighetssøndagen taler derfor til oss om å komme til Jesus, få del i det nye livet og leve det nye livet i lyset. Livet er et konstant oppbrudd fra natten mot dagen, fra mørke til lyset, fra et liv i kjødet til et liv i Ånden. Forutsetningen for dette livet er å få del i den nye fødselen. Jesu ord står fast: *"Den som ikke blir født på ny kan ikke se Guds rike."*

Gjenfødselen og dåpen henger sammen. Jesu ord om å bli født på ny av vann og Ånd må føre oss bort fra en psykologiserende forkynnelse om gjenfødselen. Gjenfødselen er en Guds gjerning i et menneske, objektivt gitt oss i dåpen. Det nye livet er en gave, på samme måte som det fysiske livet er en gave.

Men som det fysiske livet skal leves og forvaltes, skal enda mer det nye åndelige livet prege vår livsførsel, vår tro, vårt disippelskap, vår etterfølgelse, vår bekjennelse, vårt vitnesbyrd, vår tilhørighet, vår tjeneste i verden. Kristenlivets bevegelse skal være den bevegelsen som var i Nikodemus sitt liv, fra mørket til lyset.

Vi ble en gang døpt i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Den treenige Gud har med hele vårt liv å gjøre. Han som er vår skaper, vår forsoner og frelser, vår trøster, talsmann og nyskaper.

Evangelieteksten slutter i vers 15 med et ord der også prekenen vel kan lande: *"... for at hver den som tror på ham, skal ha evig liv."* Kirkeåret går inn i fasen som – etter en lang rekke søndager – avsluttes med gudstjenester som allehelgensdag og domssøndag. Det kristne livet er et liv fylt av håp, det evige livs håp. Dette håpet og løftet om det evige liv må komme fram som målet for *det nye livet*.

Nikodemus måtte ofre sin plass i de privilegerte selskap i Det høye råd. Han som var en av de fremste i Israel, måtte ofre mye for sitt kommende disippelskap av Jesus, men han nådde fram til dåpen, til livet, til saligheten. Det var en frukt av *det nye livet!*

Salmeforslag

Inngangssalme

233 Gud er i sitt tempel

Hovedsalme

261¹ O store Gud (Te Deum)

Før preken

371/372 Guds menighet, syng

Etter preken

945 Nikenum

Offertoriesalme

234 Jesus du har brakt Guds rike

Under nattverd

642¹¹ Når vi deler det brød som du oss gir

Slutningssalme

308 Alt står i Guds faderhånd

¹¹ Hovedsalmen 261 bør som allsang avsluttes etter vers 6, men om det er et kirkekor kan salmen synges som vekselsang, og da er det flott å synges alle versene.

¹¹ Ordene i salme 642 *"blir vår natt vendt til dag"* passer svært godt til teksten og det fokus jeg legger opp til i prekenen. Det vil skape en god gjennkjennelse i altergangen.

DAG ØIVIND ØSTERENG

Prest

Sankthans (Jonsok)

24. juni 2011

Prekentekst: Joh 10,40–42

Mal 4,5–6; Apg 19,1–6

En liten Johannes-skole

Hvem var Johannes? Han er en av de få helgener vi feirer i vår kirke, men vi har liten tradisjon for å sette oss inn i helgeners historie. Etter en ukes studieopphold i Roma med besøk i diverse klostre og kirker, faller det meg mer naturlig å konsultere våre katolske trosfeller. De har en rik tradisjon når det gjelder å ta vare på historien (og legender) fra Bibelens og kirkehistoriens persongalleri. Å leve i den katolske kirke er å leve omgitt av troshelter som om de var våre medvandrere på trosveien. Alle de viktige helgener kan man lese utfyllende om på den romersk-katolske kirkes hjemmesider (www.katolsk.no). Derfra har jeg også plukket i det følgende:

Johannes i evangeliene

"Om Johannes Døperen får vi vite at han var født i Ain Karim i Judea, slik Luk 1,5–25 forteller om. Deretter hører vi ikke mer om Johannes før han ca. år 27 bega seg ut i ørkenen. Han opptrådte som omvandrende botspredikant i de øde fjelltraktene i det østlige Judea, mellom det sentrale fjellmassivet hvor Jerusalem ligger, og Jordandalen med Dødehavet. Han levde som en gammeltestamentlig profet, kledd i en kappe av kamelhår med et lærbelte om livet, spiste gresshopper og vill honning og forkynte over alt lidenskapelig Messias', Forløserens komme: "Vend om, for himlenes rike er nær" (Matt 3,2). Gud valgte Johannes til å forberede Herrens komme, og han var mer enn en profet, for i tillegg til å preke bot og omvendelse pekte han på Kristus som var til stede midt blant menneskene. Han døyte de botferdige i Jordan som tegn på at de hadde fått sine synder tilgitt, noe som har gitt ham navnet Johannes Døperen. Han fikk mange tilhengere, blant dem de hellige Andreas og Peter, som senere ble Kristi apostler.

Jesus lot seg også døyte av Johannes som sa: "Se, der er Guds lam som bærer verdens synd!" (Joh 1,29) Ydmykt erklærte Johannes at han ikke en gang var verdig til å knytte opp Jesu sandalrem (Luk 3,16). Men Jesus sa om ham: "Blant alle dem som er født av en kvinne, finnes det ingen større enn Johannes." (Luk 7,28)

Kong Herodes Antipas skilte seg fra sin kone for å gifte seg med Herodias, som både var hans niese og hans halvbror Filips kone. Johannes Døperen fordømte dette som blodskam, og kongens nye kone la ham for hat og ville ha ham drept. Kongen fikk ham arrestert, men nølte med å henrette ham av frykt for folkets raseri. Johannes var fra fengselet i stand til å følge Jesu offentlige virksomhet og sendte bud for å stille ham spørsmål (Luk 7,19–29). Fengselets beliggenhet blir oftest identifisert som Machaerus øst for Dødehavet. Historien om Johannes' død kjennes vi fra Matt 14,1–12 og Mark 6,14–29.

Johannes i tradisjonen

Johannes' disipler gravla ham i Sebaste i Samaria, et sted som senere ble bekreftet av den hellige Hieronymus i et av hans skrifter.

Der ble det på 300-tallet reist en kirke, og ruinene av denne ble funnet i 1931. Men keiser Julian den Frafalne skjendet graven og brente relikviene i 362. Likevel skal det befinne seg Johannes-relikvier i kirken San Giovanni in Laterano i Roma og i mange andre Johanneskirker. Hodet, som skal ha befunnet seg i Herodes' borg, kom senere til Sicilia, og i år 290 til Konstantinopel, senere til Emesa, Comana og igjen til Konstantinopel. Til slutt kom det til Amiens i Frankrike, hvor det skjedde mange undre. Men også kirken San Silvestro i Roma hevder de har Johannes' hode. I det hele tatt må autenticiteten til de fleste Johannes-relikviene trekkes i tvil. Legenda Aurea nevner spesielt hans finger som han pekte på Kristus med, og som ikke skal ha blitt brent. Den hellige Thekla skal ha fått den av noen munk, og hun brakte den over Alpene. Den kom til slutt til Normandie, hvor den kostbare skatten oppbevares i en Johanneskirke.

Johannes i teologien

Både den hellige Augustin og andre kirkelærere mente at Johannes var blitt rettferdiggjort fra arvesynd i mors liv og aldri begikk en synd. "Fra mors liv av skal han bli fylt med hellig Ånd." (Luk 1,25) Augustin sier i en preken om Johannes Døperen at Kirken vanligvis feirer helgeners fester på deres dødsdag – dies Natalis – den himmelske fødselsdag. Han legger til at Johannes Døperen er et unntak, fordi han kom til verden uten synd, og dermed er hans jordiske fødselsdag den viktigste festen. Både Hieronymus' martyrologium og Kalenderen i Kartago poengterer som Augustins prekener at Johannes' viktigste fest den 24. juni markerer hans fødsel. Faktisk gjør Kirken bare to unntak fra regelen om at det er dødsdagen som feires – i tillegg til Johannes feires også fødselsdagen til Jomfru Maria (8. september).

Johannes' fest er feiret fra 300-tallet. På 400-tallet ble dagen fastsatt til 24. juni. Datoen er beregnet ut fra evangeliene til seks måneder før Kristi fødsel. St. Augustin og andre teologer så noe symbolsk i at Jesus er født på den tid av året da dagene begynner å bli lengre, og Johannes Døperen ved midtsommer, hvor dagene begynner å bli kortere: "Han skal vokse, jeg skal avta." (Joh 3,30)

Johannes i fest og hverdag

Ser vi bort fra julen, er Johannes' fødselsdag uten sammenligning den festen som har vært mest populær i folkelig festliv. I middelalderen ble den markert med valfarter, prosesjoner og folkefester. I mange katolske land, særlig i Spania og Latin-Amerika, er 24. juni fortsatt en dag for folkelig feiring. Hans minnedag er også avmerket på den norske primstaven. Festen for Johannes' martyrdød feires den 29. august. Den kalles nå igjen offisielt Decollatio (hals-hogging), etter en stund å ha vært kalt Passio (lidelse). Den er feiret i øst siden 300-tallet, i Afrika, Gallia, Spania og Roma siden 400-tallet og allment fra 700-tallet. Johannes er kristenhetens mest populære fornavn for gutter. Den originale hebraiske formen har blitt hellenisert og latinisert til Ioannes, og navnet finnes i utallige varianter på alle språk. Man kan ikke beskyldte Johannes for å mangle aktualitet. Fordi det er om ham det tales hos profeten Jesaja: "En røst roper i ødemarken: Gjør veien klar for Herren, jevn stiene ut for ham!" (Matt 3,3), er han ganske nylig adoptert som skyts-helgen for motorveier!

Johannes i kirke- og klosterliv

Johannes er den første i den rekken av helgener som nevnes i Den romerske Kanon (Eukaristisk bønn I) etter forvandlingen. Bare Jesus og Jomfru Maria har hatt større plass i den kristne kirke enn ham. Johannes Døperen har alltid blitt høyt æret i de monastiske ordenene. Ved å bo alene i ørkenen og leve et strengt asketisk liv, ble han regnet å ha vært en munk selv. Det ble trodd at hans forbønn ledet til Kristi komme i de frommes sjeler, akkurat som hans oppgave i historien var å forberede jødene på hans jordiske komme.

Johannes i kunsten

I kunsten er Johannes representert både som profet og som døper. Hans attributt er et lam. Hans bilde var ofte på veggmalerier, blyglassvinduer, benkegavler og statuer, ofte på døpefonter og i dåpskapeller. Han er gjerne kledd i skinn og peker på et lam (Ecce Agnus Dei) som ligger på en bok; han kan også bære et langt kors i den andre hånden.

Til prekenen

"Jesus dro da igjen over til den andre siden av Jordan, til stedet der Johannes hadde døpt. Der ble han en tid. Mange kom til ham, og de sa: 'Johannes gjorde ingen tegn, men alt det han sa om denne mannen, var sant.' Og det var mange der som kom til tro på Jesus."

Det viktigste Johannes gjorde, var å peke på Jesus og snakke sant om hvem han var. Dessuten visste han godt hvem han selv var, og at hans rolle var å rydde veien for deretter å tre til side.

For en preken på Sankthans vil jeg derfor gjerne fortelle mye om Johannes for å vise hvilken viktig rolle han har spilt i frelseshistorien, og hvordan han fortsatt er et viktig forbilde for oss som kristne. Dette vil jeg si noe om styrken i det å snakke sant om Gud. Det vitnesbyrdet som kommer av kunnskap om Jesus, kan lede mange til tro også i dag. Slik kan også vår tjeneste bli stor og avgjørende, så lenge vi vet hvem vi peker på og evner å tre til side når Mesteren selv kommer.

En fin salme for dagen er "Der det nye livet lever" av Vidar Kristensen (S97 109):

*Slik som Peter og Johannes
og Maria gjorde før,
da de delte ut sin glede,
skal vi gå fra dør til dør.
Og når ordets nøkler åpner
en lukket hjertegrind,
går vi et skritt til siden slik
at Jesus slipper inn.*

ASTRID SÆTRANG MORVIK
Sokneprest i Østenstad

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

TILSETTING

Borg bispedømme

Borg bispedømmeråd har i møte 24.03.2011 foretatt følgende tilsetting:

Martin Lund som kapellan i Sarpsborg prosti med tjenestested Idd, Tistedal, Asak og Enningdal sokn.

Vi har mottatt bekreftelse på at han tar imot stillingen.

Soknet betjenes av sokneprest, en kapellan i 100 % stilling, for tiden to kapellaner i 50 % stilling, der den ene også innehar 50 % trosopplærerstilling, og kateket i 100 % stilling. Organiststillingen i Nenset er 100 %, mens stillingen i Gimsøy er 70 %. Det er to kirketjenere i 100 % og sekretær i 50 % stilling. Prestene inngår i en tjenesteordning under Skien der soknet samarbeider med prestene i Solum og Gulset. Prosten organiserer tjeneste-uker og fordeler kasualia. Trosopplæringsplan er under utarbeidelse.

Staben fungerer som team med nært samarbeid. Kateketen har hovedansvar for konfirmantene.

Det er 3 barneskoler, 2 ungdomsskoler og 2 videregående skoler i soknet. Tre eldresentre ligger i soknet. Oppgaver med institusjoner, skoler og barnehager fordeles mellom prestene og kateketen etter nærmere avtale. Kateketen har hovedansvar for skolekontakten. Det holdes regelmessige skole- og barnehagegudstjenester.

Gimsøy og Nenset sokn har et aktivt og omfattende barne- og ungdomsarbeid. Barnearbeidet står sterkt og har en god utvikling i Klyve-området. Ungdomsarbeidet utenom konfirmantarbeid er lokalisert til Nenset kirke.

Med hensyn til barnearbeid på Gimsøy ligger det muligheter for videreutvikling bl.a. ut fra Gimsøy Åpen Barnehage som menigheten eier og driver. Det blir oppstart av barnekor etter sommerferien. Konfirmantarbeidet på Gimsøy går bra, og det ligger muligheter for videreutvikling gjennom gudstjenstefellesskapet.

Det er ønskelig at den nye kapellanen skal lede an i arbeidet blant barn, ungdom og familier i Gimsøy-området hvor det bor ca. 4.000

LEDIGE STILLINGER

Agder og Telemark bispedømme

Kapellan i Skien prosti, Gimsøy og Nenset sokn i Agder og Telemark bispedømme.

Kapellanstilling i 100 % stillingstørrelse er ledig i Skien prosti med Gimsøy og Nenset sokn som tjenestested. Gimsøy og Nenset sokn ligger i Skien kommune, på vestsiden av Skienselva. Soknet består av to tidligere prestegjeld: Nenset og Gimsøy. Kapellanen skal ha et hovedansvar for Gimsøy-området.

Det er to kirker i soknet:

Nenset kirke fikk i 1997 andre byggetrinn og er i dag en tjenlig og fin arbeidskirke.

Gimsøy kirke er et tradisjonelt kirkebygg fra 1922. Avstanden mellom kirkene er ca 4 km. Soknet grenser mot Porsgrunn, Solum og Skien sokn. Det bor ca. 12.000 mennesker i soknet og ca. 9.500 er kirkemedlemmer.

mennesker. Konfirmantundervisning og gudstjenestearbeid i Gimsøy vil være sentrale oppgaver.

Kontakten med befolkningen er god, og deltagelse i konfirmantundervisningen er for tiden stigende.

Det er regelmessig virksomhet på Tollnes og Skogplassene bedehus, og det finnes noen husgrupper, bibelgrupper og foreninger for indre og ytremisjon i soknet.

Det brukes bokmål i kirke og skole, men søkerne må bekrefte at de behersker begge målformer.

Det er boplikt i nyanskaffet tjenestebolig i Lensmannsvegen 13. Boligen ligger i et attraktivt boligstrøk på Gimsøy. Solrikt, rolig og barnevennlig.

Bolig har 166 kvm p.rom, stort kjøkken med integrerte hvitevarer, spiseplass og peis, stor stue, 3 soverom, vaskerom og garasje. God bodplass i kjeller og på loft. Pent opparbeidet tomt på 858 kvm.

Kvinner oppfordres til å søke.

Den som blir ansatt, må rette seg etter:

- Endringer i tjenesteordning for menighetsprester og regler om lønnsforhold for geistlige tjenestemenn.

- Alle avgjørelser som måtte bli tatt i forhold til tjeneste og tjenestested.

Det blir stilt særlig krav til samlivsform i tråd med Arbeidsmiljøloven § 13.4.2

Søknadsfrist: 13.05.2011.

Stillingen lønnes som kapellan i lønnsramme 26, alternativ 1 i lønnstrinn 50–58.

Lønnspllasseringen er avhengig av kvalifikasjoner

Pensjonsinnskudd.

Godtgjørelser etter gjeldende satser.

Arbeidsveiledning.

Spørsmål om stillingen rettes til sokneprest Svein T. Håland, tlf. 91 61 06 81 eller prost Morten Fleischer, tlf. 35 58 90 80.

Vi foretrekker elektroniske søknader med CV, vitnemål og referanser levert via vårt elektroniske søkersystem. Det vises til Agder og Telemark bispedømmes hjemmesider www.kirken.no/agder.

For informasjon om søknadsprosedyre, kontakt førstekonsulent Grethe Ruud Hansen, tlf. 38 10 51 47.

Agder og Telemark bispedømme

Sokneprest i Aust-Telemark prosti med Bø som tenestestad.

Bø Sogn samsvarar geografisk med Bø kommune som har 5.500 innbyggjarar. Bø er ein sentral stad å bu. Det er 5 mil til Skien, 3 mil til Notodden og 14 til Oslo. Her er svært god kommunikasjon med buss og tog, både mot Oslo og Kristiansand. Bø er ei levande bygd i god utvikling. Bygda er eit skulesentrum. Høgskolen i Telemark har ei avdeling her med ca 1700 studentar. Elles er det mykje aktivitet i handel og næring. For nokre år sidan vart Bø kåra til Noregs kulturkommune. Det seier mykje om allsidig aktivitet. Sommarland i Bø vil vera eit kjent turmål for mange.

Bø kyrkjelyd søkjer ein omgjengeleg prest med gode kommunikative evner. Det er ynskjeleg at soknepresten gjennom gudstenester, kyrkjelege handlingar, sjelesorg og anna kyrkjelydsbyggjande arbeid arbeider målmedvite for å realisera visjonen til kyrkjelyden: Å vera ein møteplass mellom Gud og menneske – og menneske imellom.

Bø kyrkjelyd har 4.600 medlemmer. Det vert halde gudsteneste i Bø kyrkje (frå 1875) kvar søn- og helgedag. Kvart år vert det gjennomsnittleg halde 62 gudstenester, 50 dåp og 55 gravferder. Til stillinga ligg også eit avgrensa tal gudstenester og kyrkjelege handlingar i prostiet for øvrig, mest i Sauherad.

Soknepresten deler kontor med øvrig stab og prosten i Aust-Telemark. Kontoret ligg sentralt i Bøgata. I kyrkjestaben vil det framover vera sokneprest, kyrkjevjerje, organist og kyrkjetenar i heil stillingar i tillegg til 50% kapellan/prostiprest, 60% kontorfullmektig, 72 % kyrkjetenar, 25% korleiar og trusopplærarar i om lag 30%. Det vert halde faste vektentele stabsmøter. Kyrkjelyden har hatt fullskalaprojekt innan Trusopplæringsreformen og skal no inn i driftsfase. Dette er ein utfordrande omstillingsfase fram mot ein god og realistisk trusopplæringsplan. Kyrkjelyden har knytta til seg mange frivillige som treng oppfølging frå staben.

I soknet er det eit omfattande barne- og ungdomsarbeid knytta til søndagsskule, korskule, speidar og ungdomssamlingar m.m. Det er eit godt samarbeid med Bø Normisjon som driv bedehus med mange aktivitetar.

Soknepresten kjem til å ha hovudansvar for konfirmantarbeidet og delta i ungdomsarbeidet og det er difor viktig at vedkommande kan kommunisere godt med ungdom. Prosti-presten er også med i dette arbeidet.

Nynorsk er målform i kyrkjelyden og kommunen. Søkjar må stadfesta at han/ho kan nytta båe målformer.

Den som vert tilsett må finna seg i:

- endringar i "Tjenesteordning for menighetsprester" og reglar om lønnstilhøve og aldersgrense for geistlege tenestemenn.
- all avgjerdslse som vert teken vedrørande tenesta og tenestestad.

Kvinner vert oppmoda om å søkja.

Det vert stilt særleg krav til samlivsform i tråd med Arbeidsmiljøloven § 13.4.2.

Kontaktinfo:

Torbjørn Køhn, Personalsjef, 38 10 51 29
Asgeir Sele, Prost i Aust-Telemark, 415 66 043

- Til stillinga høyrer tenestebustad med buplikt. Bustaden vart innkjøpt og oppussa svært bra i 2005. Den er i god stand, og ligg på toppen av bustadfeltet Breisås. Frå huset er det flott utsyn mot Lifjell og Bøbygda.
- Stillingen vert lønna i kode 0930, lønns-trinn 53-78
- Pensjonsinnskot
- Godtgjersle etter gjeldande satsar
- Arbeidsrettleiing

Søknadsfrist: 13.05.2011

Me ynkjer elektronisk søknad med CV, vitnemål og referansar levert via vårt elektroniske søknadssystem. Det vert vist til heimesidene til Agder og Telemark bispedømme: www.kirken.no/agder.

For informasjon om søknadsprosedyre, kontakt førstekonsulent Grethe Ruud Hansen tlf. 38 10 51 47

Sykehuset Innlandet HF
Divisjon Elverum-Hamar

Medisinsk avdeling Hamar

Sykehusprest (ref. 1005771425)

50 % fast med ansvar for stedlig prestatetjeneste i Sykehuset Innlandet Hamar, ledig for snarlig tiltredelse.

Kontakt:

Sykehusprest Tor-Arne Isene, tlf. 62 53 70 21 / 478 99 763 eller
Kst.avd.sjef Hege Sognar Haugen, tlf. 62 53 75 61 / 917 51 181

Søknadsfrist: 22.05.2011

Sykehuset Innlandet HF bruker elektronisk verktøy til rekruttering (WebCruiter).

Gå inn på våre hjemmesider www.sykehuset-innlandet.no for å søke stilling og for fullstendig utlysningstekst.

Som hovedregel oppføres alle søkere på offentlig søkerliste.

Søkere som anmoder om å bli unntatt fra denne bes begrunne dette i søknaden.

Dersom anmodningen ikke kan tas til følge vil søker bli konferert før søkerlisten offentliggjøres.

For stillinger hvor det er pålagt ved lov om norsk autorisasjon, kreves fremleggelse av autorisasjonsdokumenter før tiltredelse.

Vitnemål og attester tas med til et evt. intervju.

Avsender:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad, kapellan Sunniva Gylver og universitetslektor Sjur Isaksen.
Redaksjonssekretær: Eyolf Berg

ALLE HENVENDELSER rettes til:

Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk og sendes på e-post til ovenstående adresse.

Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år.
Abonnementet inkluderer Halvårsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år).
Kontonummer: 3000.14.73669

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemøduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 750,- +mva
  2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 1000,- +mva
  3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 2000,- +mva
  4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 2000,- +mva
  5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 2500,- +mva
  6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 3000,- +mva
  7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 5000,- +mva
- Overstående priser gjelder s/hv-annonser. Tillegg for farger: kr. 1500,- +mva

ISSN 0332-5431

